

หนังสือ "สุแดนพระพุทธรองค์ อินเดีย-เนปาล" โดย พระราชรัตนรังษี (ว.ป.วีรยุทธโท)
ในปีปัจจุบันมีการจัดพิมพ์จำหน่ายทั่วไป
จึงขอสงวนลิขสิทธิ์ ห้ามคัดลอกเนื้อหาและบทความก่อนได้รับอนุญาต

หิมวันตประเทศ สถานที่บำเพ็ญพรตของดาบส

คัดตัดตอนจากหนังสือ
"สุแดนพระพุทธรองค์ อินเดีย-เนปาล"
โดย พระราชรัตนรังษี (ว.ป.วีรยุทธโท)

หิมวันตประเทศ

ป่าหิมพานต์ อาณาบริเวณที่บำเพ็ญพรตของดาบสเวสสันดร ในปีปัจจุบัน หมายถึง "ภูเขาหิมาลัย" ป่าดงพงหิมะ เมื่อ
ย่างเข้าเขตประเทศเนปาล วันที่ฟ้าสว่างทางเมฆเปิดให้ จวบกับทัศนวิสัยเป็นใจ จะเห็นป่าหิมะขาวโพลนเป็นปุยฝ้าย คลุม
ภูเขาทั้งลูกไว้อย่างน่าอัศจรรย์ยิ่งนัก

พระสุเมธราชสังขร เป็นชื่อในวรรณกรรมชั้นเอก ในสายบางลี คือ "เวสสันดรชาดก" คัมภีร์ทองที่ทองเป็นแบบบท มี
อิทธิพลต่อชีวิตจิตใจของชาวพุทธไทยมาช้านาน ในฉากตามท้องเรื่อง ก็ล้วนเก็บเกี่ยวภาคความวิจิตรจากเขตชั้นขัณฑ์บริเวณ
นี้ทั้งสิ้น

บรรดาขุนเขากว่า ๒๔๐ ยอดนั้น มีราชคีรีสูงสุดเหนือขุนเขาทั้งปวง ๘,๘๔๘ เมตร คือ "ยอดเขาลิขิตมฤตา" หรือ
ทั่วโลกรู้จักในนาม "เอเวอร์เรสต์" ชาวฮินดูเรียกว่าสังการ์ มาถา ชาวทิเบตแห่งหลังคาโลก เรียกขานว่า โสโม จุงกะมา

ศาสนิกฮินดูเชื่อกันว่าเป็นแดนสุทธาวาส ที่สถิตของพระศิวะ ผู้เป็นจอมแห่งเทพชั้นสูง และเรียกยอดเขานี้ว่า "เขา
ไกรลาส" เป็นแดนแสงบุญและอาศรมของเหล่าฤาษีผู้บำเพ็ญตบะ นับว่าสถานที่แห่งนี้ยังเป็นอาณาจักรลับที่นักปราชญ์
ทั้งหลาย ยังให้คำตอบไม่ตรงกัน

ในคาถาพันของเวสสันดรชาดก มีเนื้อหาของ "มหาพน" ที่พรรณนาถึงป่าดงดิบ ที่ลาดันระหงสูงใหญ่ มีอาณาเขต
กว้างไกล ดินแดนดังกล่าวน่าจะเป็นส่วนเดียวกับหิมลัยบรรพต อันมี "เอเวอร์เรสต์" นี้เป็นยอด ซึ่งอยู่ทางตะวันออกของ
สวนลุมพินีวัน ถ้ามีเวลาลองเลยขึ้นไปดาร์จีลิง ก็จะมีเขตนมท้าวที่มีน้ำแข็งเกาะกันตลอดทั้งปี อยู่เหนือระดับน้ำทะเล
๑๒,๐๐๐ ฟุต ส่วน "จลวัน" หรือ "จลพน" อยู่เหนือระดับน้ำทะเล ๑๐,๐๐๐ ฟุตขึ้นไป

การเดินทางสู่ขาดสถาน สวนสวรรค์ของลุมพินีวัน อยู่ในเขตเนปาล ห่างจากโคธิกขปุรี ๙๕ กม. ใช้เวลาประมาณ ๓
ชม. จะต้องแสดงหนังสือเดินทาง (Passport) ที่ด่านตรวจคนเข้าเมืองให้เรียบร้อย ทั้งอินเดียและเนปาล จึงจะเดินทาง
ต่อไปลุมพินีวันอีก ๓๒ กม.ได้

สถานที่ประสูติ

สวนลุมพินีวัน คือ สถานที่ประสูติของพระพุทธเจ้าในตำบล "ลุมมินเด" ก่อนนั้นยังอยู่ในเขตอินเดีย คราวเมื่อ
แบ่งปันเขตแดนหลังสงคราม ปี พ.ศ. ๒๔๙๓ (ค.ศ. ๑๙๕๐) ลุมพินีวัน ตกอยู่ในเขตของประเทศเนปาล

เมื่อมองย้อนอดีต สถานที่นี้ตั้งอยู่กึ่งกลางระหว่างกรุงกบิลพัสดุ์ กับกรุงเทวทหะ มีโขดเขาล้อมรอบ ประดับด้วยหมู่
ไม้ นานาพันธุ์ ทั้งสระน้ำ บรรณศาลาที่พัก ดอกไม้สวยงาม สงกกลิ่นระรวยรื่นชื่นใจในฤดูใบไม้ผลิ เป็นสวนพฤกษชาติที่หย่อน
ใจ เวลาว่างจากการงานของชาวกรุงกบิลพัสดุ์และกรุงเทวทหะ

ดูตามประวัติศาสตร์ ผนวกกับวรรณกรรมทางพุทธศาสนา ได้จารึกลุมพินีไว้ในฐานะเป็นสถานที่ประสูติของเจ้าฟ้า
ชายสิทธัตถะมกุฎราชกุมาร แห่งศากยมหานคร เมื่อ ๘๐ ปี ก่อน พ.ศ.๑

ก่อนพระมหาบุรุษอุบัติในคัมภีร์ทศชาติ พรรณนาถึงการบำเพ็ญบารมีในชาติปางก่อนว่า ครั้งสุดท้ายพระโพธิสัตว์
ทรงเป็นเทพบุตรประทับอยู่ ณ สวรรค์ชั้นดุสิต ก่อนเสด็จจุติลงสู่โลกมนุษย์ ทรงพรรณนาถึง "ปัญจมหาวិโลกนะ" ๕
ประการ คือ กาลอันควร ทวีปอันควร ประเทศอันควร ตระกูลผู้ให้กำเนิดอันควร และมารดาผู้มีอายุอันควร

ทรงพิจารณาเห็นว่าตระกูลของผู้ครองนครศากยะ เป็นที่เหมาะแก่การอุบัติ และผู้ที่ควรรับรองกำเนิดคือ พระนางสิริ
มหามายา อัครมเหสีของพระเจ้าสุทโธทนะ จึงตัดสินใจเสด็จลงสู่พระครรภ์ เมื่อวันอาสาฬหปุรณมีเพ็ญเดือน ๘ และได้
เสด็จอุบัติ ณ สวนลุมพินีวันสถาน เวลาแดดอ่อน ตะวันยังไม่ตรงศีรษะนัก วันศุกร์เพ็ญเดือน ๖ พระนางสิริมหามายาประทับ
ยืน พระหัตถ์ขวาเหนี่ยวกิ่งไม้ ประสูติพระโอรสได้สะดวก ข้าราชการบริพารนำชำระในสระสงฆนันทนโบกขรณี ส่วนหนึ่งก็เข้าไป
กราบพูลพระเจ้าสุทโธทนะ และจัดขบวนรับเสด็จนิวัติสู่พระมหานคร

ศิลาจารึกโกศกมหาราช

ในบริเวณลุมพินีวัน เขตโบราณสถาน เคยเป็นสิ่งขารามที่รุ่งเรืองมาแต่อดีต มีกองกฐิเรียงตั้งให้เห็นเป็นรูปร่างทรงกลมแบบเจดีย์บ้าง ลักษณะสี่เหลี่ยม แบบวิหารหรือเสนาสนะ ซึ่งเป็นองค์ประกอบของอาวาสในครั้งโบราณ และต้นโพธิ์อายุหลายร้อยปี กับสระน้ำที่เก่าแก่ของลุมพินี

พอเดินเข้าไปใกล้ที่มองเห็นเด่นชัดและสง่างามนั้น คือ เสาศิลาจารึก ที่พระเจ้าโกศกมหาราช ปักไว้ตรงที่ประสูติของพระสิทธัตถะราชกุมาร เป็นอนุสาวรีย์ที่มีค่าที่สุดในทางพระพุทธประวัติ เมื่อประสูติได้ทรงประกาศต่อโลกด้วยพระวาจาแรกว่า

“อโคหมสมิ โลกสส เขฎฐโหมสมิ โลกสส เสฎฐโหมสมิ โลกสส อยมนติมาชาติ นตถิทานิ ปนพุกโวติ”

แปลว่า เราเป็นผู้เลิศที่สุด เราเป็นผู้เจริญที่สุด และเป็นผู้ประเสริฐที่สุดในโลก การเกิดของเราครั้งนี้เป็นครั้งสุดท้าย ภายหลังไปไม่มีอีก

ดร. พิอห์เรอร์ เป็นผู้ค้นพบเสาศิลาจารึกเป็นคนแรก เมื่อวันที่ ๑ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๓๘ (ค.ศ. ๑๘๙๕) ขณะที่พบหลักศิลาจารึกถูกปูนเก่า ๆ ถมทับอยู่หลายฟุต ต้องขุดอิฐปูนเหล่านั้นออก จึงพบอักษรที่เสา วัดสวนสูงของเสา ๒๖ ฟุต ๖ นิ้ว ซึ่ง ๘ ฟุต ๖ นิ้ว ฝังอยู่ใต้ดิน วัดสวนกลมได้ ๗ ฟุต ๓ นิ้ว กล่าวกันว่าเดิมสูงประมาณ ๗๐ ฟุต คงเนื่องจากฟ้าผ่าลงมาเมื่อหลวงจีนถังซัมจั๋งไปถึงลุมพินีได้พบรูปวิคหะ ซึ่งประดิษฐานอยู่บนยอดเสา อยู่พื้นดินหลวงจีนอ้างว่า วิคหะเป็นรูปม้าเท่าที่ปรากฏ รูปที่พระเจ้าโกศกทรงสร้างบนยอดเสาจารึกทั่วไปนั้น มักเป็นรูปสิงห์ ๔ ตัวบ้าง สิงห์ตัวเดียวบ้าง และรูปวัวบ้าง แต่ที่ลุมพินีคงเป็นการพิเศษที่สร้างขึ้นเป็นรูปม้า คงหมายถึง พาหนะคู่ใจที่พาเสด็จออกบรรพชาก็ได้

พระเจ้าโกศกทรงบัญชาให้ตั้งขึ้น เมื่อคราวเสด็จลุมพินี หลังจากครองราชย์ได้ ๒๐ ปี หลังพระพุทธปรินิพพานได้ ๒๓๖ ปี เมื่อทำสังคายนาครั้งที่ ๓ ที่โอศการาม เมืองปาฏลีบุตรเสร็จแล้ว ก็เสด็จธรรมยาตรา จารึกแสวงบุญสักการะพุทธสถาน ตามหมู่สงฆ์ มีพระโมคคัลลบุตรตีสเถระ หรือสยามหายาน เรียกว่า พระอุปัคต ทรงมีพระประสงค์ต้องการสร้างอนุสรณ์ไว้กาลนาน พระผู้นำธรรมยาตราชี้ให้พระเจ้าโกศกทอดพระเนตรสถานที่สำคัญ และทูลว่า ณ ที่ตรงนี้ คือ ที่ประสูติของพระบรมพระศาสดา พระเจ้าโกศกดีพระทัย ทอดพระองค์ราบกับพื้น แล้วลุกขึ้นประนมมือประทักษิณ ขอบูชาที่พระพุทธเจ้าประสูติ

ในทิวเขานาน กล่าวหาพระเจ้าโกศกโปรดให้สร้างเจดีย์เป็นอนุสรณ์ไว้ในที่ประสูติ คำว่า เจดีย์ คงหมายถึงหลักศิลาจารึก หลักนี้นั่นเอง นอกจากนั้นพระเจ้าโกศกยังทางได้บริจาคเงินเป็นทานแก่ประชาชนผู้เป็นพระญาติพระวงศ์ของพระบรมศาสดาอีก ๑๐๐,๐๐๐ กหาปณะ

อักษรจารึก

คำจารึกที่เสาโกศก ท่านเจ้าคุณราชธรรมณี (สภิตติ) ได้ถ่ายถอดจากอักษรพหุเป็นภาษาไทย ความว่า

เทวาน ปิเยน ปิยทสิน ลาชิน วิสดีวาสากิสิเตน
อดน อาคัจ มหิยเต หิท พุเช ชาเต สกยมนฺติ
ลีลาวิคทที จา กาลาปีต ลีลาถเก จ อุสปาปีเต
หิท ภคว ชาเต ลุมินิคาเม อุพลิกเก กฏ อลฺล ภาคิเย จ ฯ

พระเจ้าเทวานัมปิยทัสสี เมื่อทรงได้รับอภิเษกแล้ว ๒๐ ปี ได้เสด็จมานมัสการ ณ ที่นี้ด้วยพระองค์เอง ด้วยว่าพระพุทธศาสนามันได้ประสูติ ณ ที่นี้ โปรดให้สร้างรูปสลักหิน (บางท่านแปลว่ารั้วหิน) และประดิษฐานหลักศิลาไว้เป็นที่หมาย

โดยที่พระผู้มีพระภาคเจ้าได้ประสูติ ณ สถานที่นี้ จึงโปรดให้ยกเว้นภาษีแก่หมู่บ้านลุมพินี และทรงให้เสียแต่เพียงหนึ่งในแปดของผลผลิต เป็นค่าภาษีที่ดิน (บางท่านแปลว่าแม้ส่วนดังกล่าวนี้ก็ทรงให้งดด้วย)

มายาเทวีวิหาร

มายาเทวีวิหาร เมื่อก่อนนั้นเป็นวิหารสร้างด้วยอิฐกับปูน เป็นอาคารยกระดับมีต้นโพธิ์ใหญ่อยู่ด้านหลัง ภายในมีรูปพระนางสิริมหามายาเทวี แกะสลักด้วยหิน พระพุทธมารดาขึ้นประทับเหนียวกิ่งสาละอยู่พร้อมกับพระสนม และข้างหน้าเป็นรูปเจ้าฟ้าชายสิทธัตถะพระกุมาร กำลังก้าวพระบาทไปบนดอกบัว เป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์มากของชาวฮินดู-เนปาล มีผู้มาชมและสักการะอยู่เสมอ

ขณะนี้ ทางหน่วยงานโครงการพัฒนาลุมพินีปรับปรุงโบราณสถานใหม่ ได้รื้อออกเพื่อการขุดค้นโบราณวัตถุที่สำคัญ และพบแผ่นศิลาขนาด ๕x๕ นิ้ว เมื่อ ๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๙ นักสำรวจเชื่อกันว่าเป็นหลักฐานสำคัญสมัยพระเจ้าโกศกขึ้นหนึ่ง ที่สร้างไว้เป็นการยืนยันว่า พระกุมารเสด็จพระราชดำเนินได้ ๗ ก้าว มีศิลาแผ่นนี้บอกความไว้ชัดเจนยิ่งขึ้น ขณะนี้มุ่งหลังคาคลุมบริเวณไว้ เพื่อรักษาสภาพโบราณสถานกองอิฐ เรียงขึ้นเป็นชั้น มีที่เก็บรักษาแผ่นศิลานั้นไว้เป็นอย่างดี

จุดที่ตั้งเสาหินอโคศก นับว่าเป็นเขตแดนระหว่างกรุงกบิลพัสดุ์กับกรุงเทวทหะข้างด้านซ้ายมือออกไปตามทางหลวง ๒๗ กม. คือกรุงกบิลพัสดุ์ และทางขวามือตามทางหลวงอีก ๔๓ กม. คือ กรุงเทวทหะ ปัจจุบันเมืองทั้งสองเหลือเพียงซากเรียงวังโบราณ ที่ปรับหักพังไว้ให้ทัศนียภาพ และรอโอกาสที่จะบูรณะขึ้นใหม่ต่อไป

เสาศิลาจารึก

ตามหลักฐานกล่าวว่า พระเจ้าอโศกทรงสร้างเสาศินพร้อมกันสามหลัก นอกจากที่ลุมพินีแล้ว ยังมีอีกในกรุงกบิลพัสดุ์ที่ Niglihawa และ Arorakot ประมาณ ๙ กม. จากเมืองกบิลพัสดุ์ มีเสาศินของจักรพรรดิอโศกตั้งอยู่ เล่ากันว่าเป็นที่ประสูติของพระพุทธเจ้าองค์ก่อน ๆ และอีกนัยหนึ่งว่า เป็นที่ตั้งอาศรมของอสิตตามส อาจารย์ของพระเจ้าสุทโธทนะ ผู้ทำนายพระพุทธลักษณะครั้งแรกเมื่อทรงยังพระเยาว์วัย

หลังจากพระพุทธปรินิพพานแล้ว เมืองกบิลพัสดุ์ได้เสื่อมถอยลงตามลำดับ จอมจักรพรรดิอโศกได้เสด็จมากรุงกบิลพัสดุ์ เมื่อคราวเสด็จไปลุมพินีวัน จดหมายเหตุของสมณะเฮียนจั้ง บันทึกไว้ว่า ได้ไปพบเมืองกบิลพัสดุ์หักพังรกร้าง และกล่าวเป็นข้อสังเกตว่าเป็นเหตุ ให้ระลึกถึงเหตุการณ์ยิ่งใหญ่ในพระชนมชีพของพระพุทธเจ้า หลังจากนั้นไม่มีอะไรให้ทราบอีกแล้วเกี่ยวกับเมืองกบิลพัสดุ์

สถานที่แห่งนี้ นับว่าสำคัญไม่น้อยไปกว่าพุทธสถานแห่งอื่น ๆ สมควรที่ผู้แสวงบุญจะได้เดินไป เพื่อศึกษาค้นคว้าให้ได้ นับจากสวนลุมพินีวัน ระยะทางเพียง ๒๒ กม. เท่านั้น

ยังมีเรื่องน่ารู้ อีกมากมายจาก “สุแดนพระพุทธรองค์” ตอนนี้อย่างเช่น

ข้อมูลเนปาล
ลักษณะการประสูติ
บันทึกหลวงจีน
บริเวณวัดนานาชาติ
วัดไทยลุมพินี
นครกบิลพัสดุ์
กำเนิดการเทศน์มหาชาติ
เวสสันดรชาดก
อานิสงส์ของการถวายอาราม
เจ้าหญิงโรหิณี
พระอัญญาโกณฑัญญะ
นครเทวทหะ
แม่น้ำโรหิณี
เมืองเทวทหะโบราณ
เทวาลัยมายาเทวี
พระพุทธรองค์เสด็จ
พระสุปฏิเจติย์แห่งรามคาม

ติดตาม น่าอ่านได้ จากในหนังสือ นะคะ